BOKHISTORIA

Information om studier i bokhistoria
vid Lunds universitet

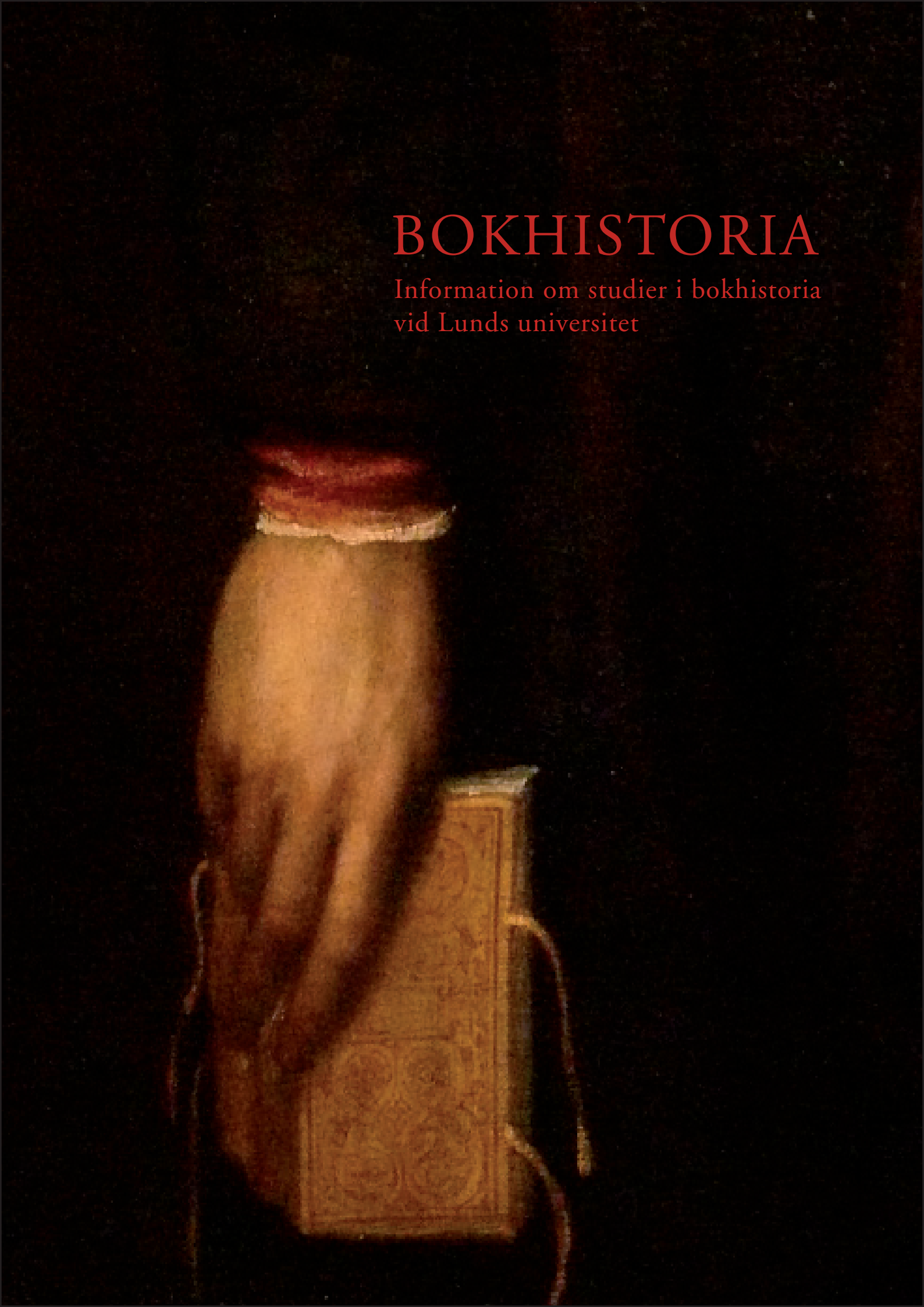

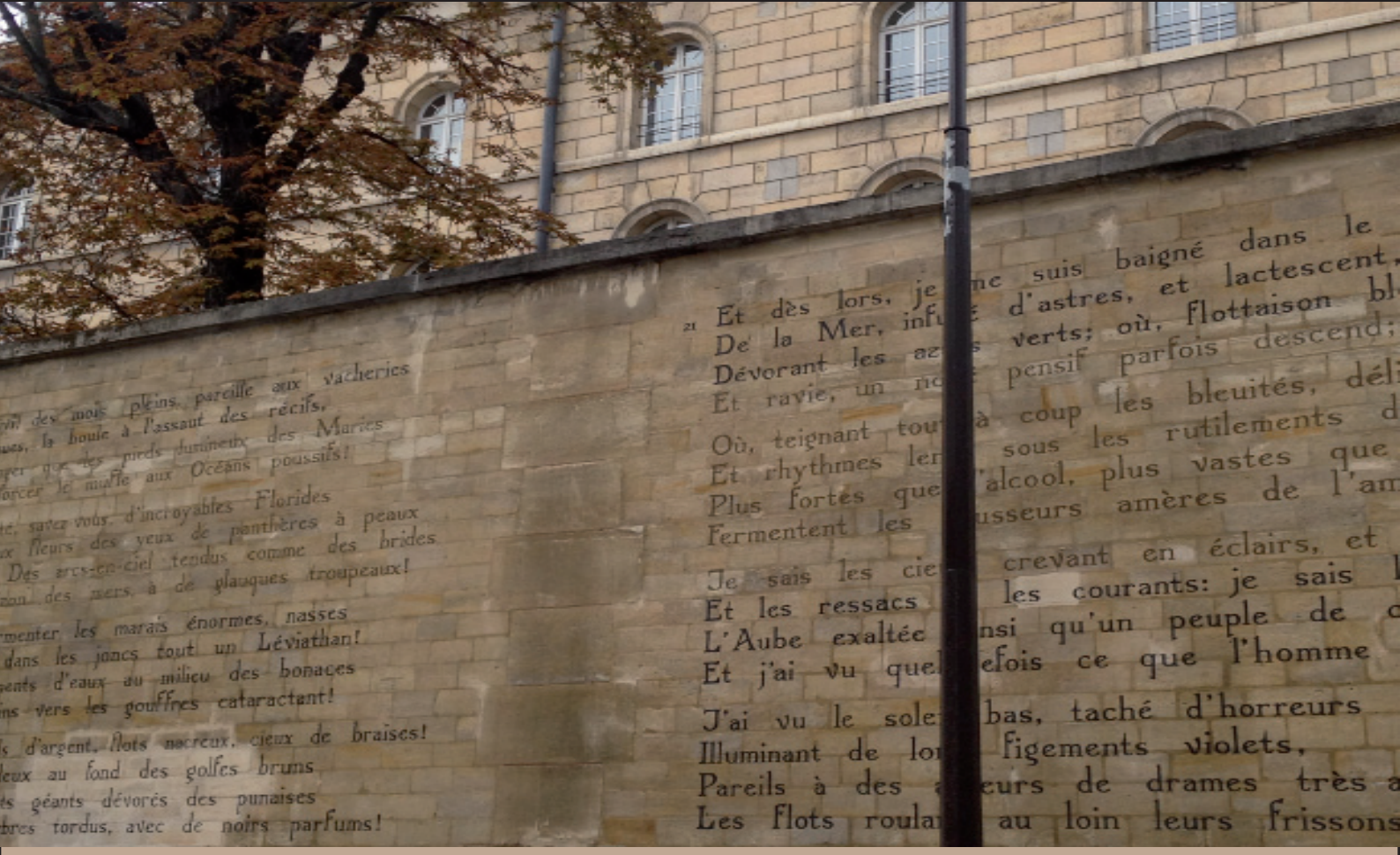

Dokument

Allt sedan människan uppfann skriften för mer än 5000 år sedan har hon kommunicerat med omvärlden genom olika slags dokument. Det du läser just nu är ett dokument, men också stenmuren i Paris med Rimbauds dikt *Le bateau îvre,* på bilden här ovanför, är ett slags dokument – ett grafiskt meddelande som fästs på ett bärande underlag.

Dokument överbryggar avstånd i tid och rum och låter oss ta del av tankar och idéer som nedtecknats i det förflutna och på avlägsna platser. De möjliggör spridning och bevarande av texter och bilder och de är grunden för ackumulation av kunskap och idéutveckling. På grund av dessa egenskaper har dokument en på alla plan genomgripande inverkan på hur samhällen och kulturer formas och utvecklas.

Grafisk teknik & form

Dokument är resultatet av grafiska tekniker och utveckling av material som kan bära text och bild. Sumererna i Babylonien tryckte in tecken i fuktiga lertavlor, vi meddelar oss med hjälp av tryck på papper och digitala texter och bilder. Varje teknik präglas av sina historiska förutsättningar, av ekonomiska, tekniska och kulturella villkor. De olika grafiska teknikerna resulterar i olika slags dokumenttyper med skilda effekter. Lertavlan, pergamenthandskriften, den tryckta boken, tidningen, blanketten, affischen och sms:et fungerar och används på olika sätt. De är betydelseskapande artefakter, de sprider information men deras värde ligger inte endast i den förmedlande aspekten utan också i den mening deras form genererat, både i samspel med text- eller bildinnehållet och i egen rätt.

Grafisk kommunikation, människa & samhälle

Medierna, deras teknik och den information de sprider formas och påverkas av samhället. Men samhället påverkas och formas också av medierna, av det informationsflöde och den kommunikationsstruktur de grafiska teknikerna möjliggjort. Tryckteknikken intar på många sätt en särställning och det är ingen överdrift att påstå att hela vår tillvaro idag – hur vi lever, tänker och organiserar våra liv, enskilt och i grupp – är betingad av uppfinningen av trycket vid mitten av 1400-talet. Den digitala tekniken har en enorm betydelse i vår samtid men utan trycket hade varken den eller ett oräkneligt antal andra fenomen vi omger oss med kunnat utvecklas.

Tryckets historia är historien om läskunnighetens spridning, folkspråkens standardisering, etableringen av lagar, regler och konventioner, spridning och vidareutveckling av kunskap, tekniker, ideologier, religioner och moden. Tryckets historia handlar om utvecklingen av en bokmarknad och en press, om handel, nya professioner, censur, pirateri, upplysning, underhållning, opinionsbildning och en lång rad andra saker. Hur dessa fenomen fungerade före trycket, under handskriftsperioden, och hur de tar sig uttryck i den digitala kulturen är frågor som belyser de grafiska teknikernas inverkan på samhället. Många fenomen betingas av tryckkulturen medan andra har ändrat skepnad under inflytande av den digitala teknikens särprägel.

Bokhistoria handlar om grafisk kommunikation i historia och samtid, om samspelet mellan dokument, teknik, form, individ och samhälle.

UTBILDNING I BOKHISTORIA VID LUNDS UNIVERSITET

Som enda universitet i Norden erbjuder Lunds universitet utbildning i bokhistoria på grund-, fortsättnings- och kandidatnivå samt på forskarutbildningsnivå.

Nytt från och med höstterminen 2013 är att vi ger grundkursen samt de flesta av våra fristående kurser som nätbaserade kurser, så kallade distanskurser. Kursen i paleografi ges på campus i Lund. Vi kommer framöver också att erbjuda en 7,5-poängskurs på avancerad nivå, online.

Man kan välja att läsa i block om 30 högskolepoäng men man kan även läsa samma kursinnehåll i form av fristående 7,5-poängskurser. När man har läst de fyra kurser som motsvarar grundkursens delkurser kan man tillgodoräkna sig grundkursen i bokhistoria. Fortsättningskursen är tänkt att utformas på samma sätt.

Samtliga kurser ges på halvfart vilket innebär att en 7,5-poängskurs pågår under 9-10 veckor. Kursmiljön på internet erbjuder många möjligheter till diskussion och samverkan med lärarna och de andra kursdeltagarna. I samtliga distanskurser ingår dessutom frivilliga träffar på campus med seminarier och boklaborationer. Läs mer om våra kurser på följande sidor.

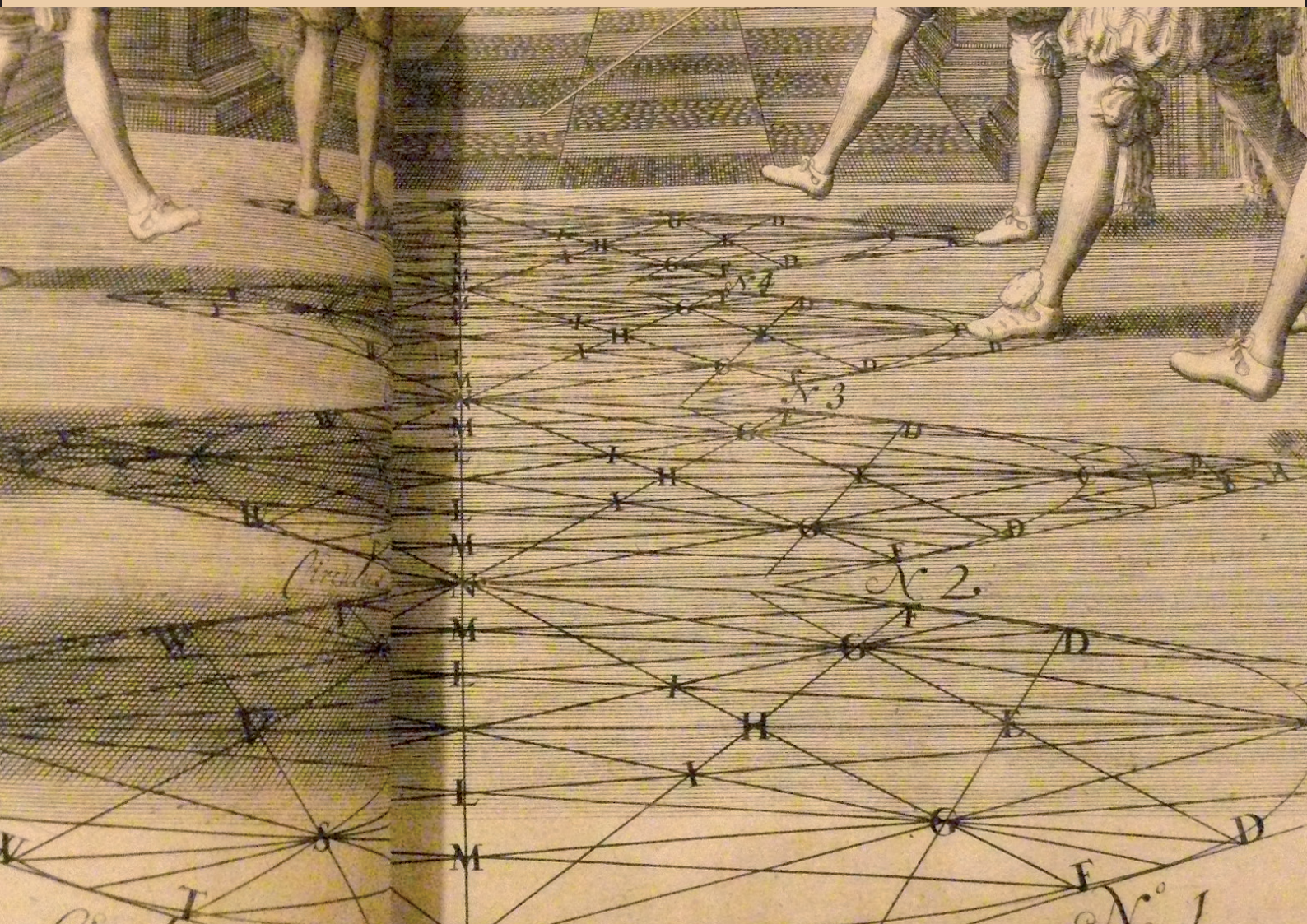

VÅRT KURSUTBUD

Anmäl dig till höstens kurser senast den 15 april på www.antagning.se

BBHA14 Bokhistoria: Grundkurs, 30 hp.
Nätbaserad kurs (distanskurs). Kursen går på halvfart och löper över höstterminen 2013 och vårterminen 2014. Kursstart 2 september 2013.

Grundkursen omfattar fyra delkurser à 7,5 hp. Dessa kan även läsas som fristående kurser och heter då, i den ordning de kommer, BBHB45, BBHB41, BBHB42 och BBHB43.

BBHB45 Bokhistoria: Från papyrus till iPad. Grafisk form och teknik genom historien, 7,5 hp.
Nätbaserad kurs (distanskurs). Kursen går på halvfart och löper över första halvan av höstterminen 2013. Kursstart 2 september 2013.

BBHB41 Bokhistoria: Boken, människan och samhället – från handskriftskultur till tryckkultur, 7,5 hp.
Nätbaserad kurs (distanskurs). Kursen går på halvfart och löper över andra halvan av höstterminen 2013. Kursstart 4 november 2013.

BBHB42 Bokhistoria: Boken, människan och samhället – från industrialisering till digitalisering, 7,5 hp.
Nätbaserad kurs (distanskurs). Kursen går på halvfart och löper över första halvan av vårterminen 2014. Kursstart 20 januari 2014.

BBHB43 Bokhistoria: Läsningens historia, 7,5 hp
Nätbaserad kurs (distanskurs). Kursen går på halvfart och löper över andra halvan av vårterminen 2014. Kursstart 31 mars 2014.

BBHR02 Bokhistoria: Paleografi, 7,5 hp.
Campuskurs, ger på plats i Lund. Kursen går på halvfart och löper över andra halvan av höstterminen 2013. Kursstart 4 november 2013.

KOMMANDE KURSER

BBH--- Bokhistoria: Fortsättningskurs, 30 hp
Kursen är under omarbetning och kommer att ges som nätbaserad kurs (distanskurs) på halvfart från och med höstterminen 2015 eller tidigare.

BBH--- x 4: Fortsättningskursens fyra delkurser kommer även att ges som fristående 7,5 hp-kurser.

BBHK01 Bokhistoria: Kandidatkurs, 30 hp
Kursen ges vid behov men kräver förkunskaper i bokhistoria. För information kontakta studievägledaren, se kontaktuppgifter nedan.

BBH--- Bokhistoria. [avancerad kurs à 7,5 hp]
Kursen är under utveckling. Den kommer främst att rikta sig till studenter på masternivå och forskarutbildningsnivå. För information kontakta studievägledaren, se kontaktuppgifter nedan.

KURSINNEHÅLL

BBHA14 Bokhistoria: Grundkurs ger grundläggande kunskaper om den grafiska kommunikationens villkor, medier och dokument i främst Västerlandet. Perspektivet är historiskt och vi rör oss från medeltiden fram till idag. Tyngdpunkten ligger på de tre kommunikationsskiftena: övergången till dagens bokform under medeltiden, tryckets introduktion och det digitala skiftet. I undervisningen studeras grafiska dokument som böcker, tidningar, bildtryck och digitala texter och deras framställning, teknik, ekonomi och estetik. Frågor kring spridning, bruk och kulturell betydelse studeras i ljuset av bokmarknadens, bibliotekens och läsningens utveckling och förändring. Skriftformer och typografi behandlas också i kursen liksom skilda grafiska tekniker och deras historiska betingelser.

Grundkursen omfattar följande fyra delkurser:
1. Från papyrus till iPad. Grafisk form och teknik genom historien.
2. Boken, människan och samhället
– från handskriftskultur till tryckkultur.
3. Boken, människan och samhället
– från industrialisering till digitalisering.
4. Läsningens historia.
För en närmare beskrivning av delkurserna, se beskrivningarna av BBHB45, BBHB41, -42 och -43.

BBHB45 Bokhistoria: Från papyrus till iPad
Grafisk form och teknik genom historien
Kursen ger grundläggande kunskaper om de olika typer av dokument, i synnerhet böcker, som människan använt sig av genom tiderna. Tyngdpunkten ligger på grafisk teknik och form och dessas relation till samhällskontexten. Boken som kulturellt betingad artefakt och kommunikationsmedium står i fokus. I undervisningen studeras grafiska dokument och deras framställning, teknik, ekonomi, estetik och användning. Viktiga frågor i kursen är: hur har grafisk form och teknik interagerat med det omgivande samhället genom historien; hur ser samspelet mellan form och teknik ut; på vilka sätt är den grafiska formen meningsskapande och hur ser förhållandet mellan tryckta böcker och digitala böcker ut? Kursen ger en introducerande bild av bokhistorisk tematik och teori och en översikt över tryckets historia, den grafiska tekniken och dess betydelse samt samspelet mellan bok, människa och samhälle.

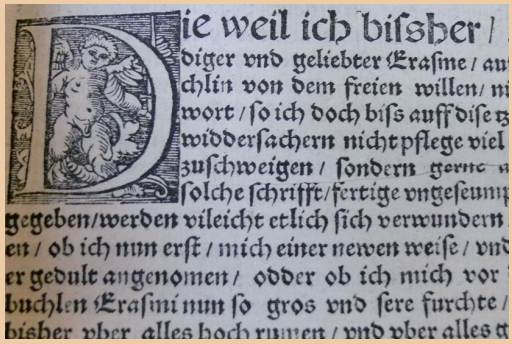

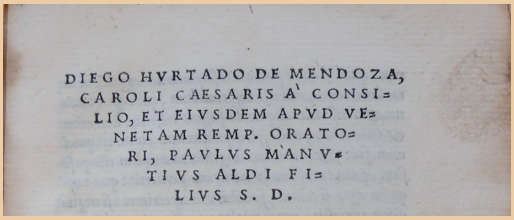

BBHB41 Bokhistoria: Boken, människan och samhället – från handskriftskultur till tryckkultur
Kursen ger grundläggande kunskaper om den grafiska kommunikationens villkor, medier och dokument i främst Västerlandet, från medeltid till omkring år 1800. Perspektivet är historiskt och kulturvetenskapligt. Samspelet mellan texter, deras materiella medier och samhällsförändringar behandlas. Tyngdpunkten ligger på övergången till dagens bokform under medeltiden samt introduktionen av trycket och de konsekvenser detta hade. I undervisningen studeras grafiska dokument, som böcker, tidningar och bildtryck. Dokumentens distribution och kulturella betydelser studeras i ljuset av kloster- och universitetsvärldens, bokmarknadens och det offentliga samhällets utveckling och förändring. Bokhistoriska perspektiv och metoder belyses och diskuteras.

BBHB42 Bokhistoria: Boken, människan och samhället – från industrialisering till digitalisering
Kursen omfattar perioden från omkring 1800 till idag och ger grundläggande kunskaper om hur den grafiska kulturen formats i samspel med de omvälvande förändringar som ägt rum under dessa två sekler samt hur samhällsutvecklingen å sin sida påverkats av medierna och kommunikationsstrukturernas utveckling. Bokmarknadens olika aktörer, offentligheten, lagstiftningen, utgivningsstrategier och distributionssystem studeras i ljuset av industrialiseringen, demokratiseringsprocessen och modernitetens framväxt samt digitaliseringen och den digitala kulturen.

BBHB43 Bokhistoria: Läsningens historia

Kursen ger grundläggande kunskaper om läsningens historia från medeltid till nutid i främst Västerlandet. Man har läst på många olika sätt och av olika skäl genom tiderna och dessa skilda läspraktiker behandlas, liksom deras historiska sammanhang. Orsakerna till och verkan av skilda läspraktiker diskuteras och analyseras. Läskulturer, grupper av läsare och bokinnehav studeras i relation till ekonomiska och sociala förhållanden samt genusfrågor. Teoribildningar kring läsandet och dess praktiker presenteras. Läsningens historia relateras också till utformningen och produktionen av böcker och andra dokument.

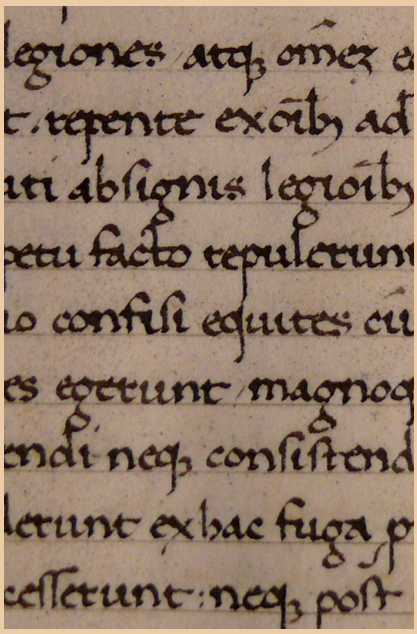

BBHR01 Bokhistoria: Paleografi
Kursen Paleografi presenterar skriftens utveckling i Västerlandet, från antiken till 1700-talet, med tonvikt på 15-16- och 1700-talets skriftformer. Kursen består av föreläsningar i paleografi och kodikologi, seminarier och tillämpningsövningar på gemensamt och eget material. Efter avslutad kurs kommer du att kunna läsa äldre handskrivna texter i de viktigaste eftermedeltida skrifterna samt ha grundläggande kännedom om antika och medeltida handskrifter. Du kommer också att kunna göra enklare kronologiska och geografiska bedömningar av handskrivet material. Kursen ligger på avancerad nivå.

KURSERNAS OCH UNDERVISNINGENS UPPLÄGG

De fyra delkurserna ges, som tidigare nämnts, även som fristående kurser à 7,5 hp. Om man läser alla fyra kurser som fristående kan man i efterhand tillgodoräkna sig dem som en grundkurs. Kursdeltagarna på grundkursen och de på de fristående kurserna läser tillsammans och samtidigt i samma kursmiljö på internet. På samtliga distanskurser erbjuds frivilliga träffar på campus i Lund med seminarier och övningar med historisk bokmaterial från Einar Hansens bibliotek och Svenskt bokmuseum.

Kursmaterialet omfattar kurslitteratur på svenska och engelska. Ett rikt bildmaterial och nätbaserade resurser såsom inspelade föredrag och filmer ingår också liksom olika typer av övningar, instuderingsfrågor och diskussioner mellan lärare och kursdeltagare. Bland övningarna förekommer analyser av olika dokumenttyper som var och en kan undersöka och arbeta med på bibliotek eller hemma. Kursupplägget är tydligt och pedagogiskt och bidrar till att skapa en god struktur i studierna. Examinationsuppgifterna varierar och kan bestå av inlämningsuppgifter i form av paper/kortare uppsatser, hemtentamen, gruppdiskussioner och kommenterande av varandras texter.

Kursledarna/lärarna är kontinuerligt närvarande och delaktiga i kursmiljön på internet. De driver kursen framåt, ser till att det finns relevant material, att frågor blir besvarade och att kursdeltagarna hela tiden känner stöd och engagemang i utbildningen och i sitt lärande.

Viktiga resurser för kursen är *Einar Hansens bibliotek* och trycksamlingen *Svenskt bokmuseum*, båda deponerade på Universitetsbiblioteket i Lund. Samlingarna disponeras av forskarna och lärarna i bokhistoria och en stor del av kursernas bildmaterial består av fotograferat material ur samlingarna. För mer information om *Einar Hansens bibliotek* och *Svenskt bokmuseum*, se www.ub.lu.se/samlingar/deponerade-samlingar/einar-hansens-bibliotek.

Kurslitteraturen består så långt det är möjligt av texter som finns tillgängliga online, antingen på internet eller i några av de databaser som man får tillgång till som kursdeltagare och student vid Lunds universitet.

ÄMNETS STÄLLNING INTERNATIONELLT

Bokhistoria omfattar en rad olika ämnesområden och specialinriktningar såsom handskriftshistoria (kodikologi och paleografi), tidigmodern bokmarknadshistoria, teknikhistoria, bokbandshistoria, textvetenskap, bibliografi, immaterialrätt (copyrightlagstiftning, pirateri etc), förlagshistoria, censurhistoria, modern bokmarknadshistoria, presshistoria, bildhistoria och visuell kommunikation samt en rad teoretiska frågor kring dessa och andra fenomen.

Undervisning och forskning med bokhistorisk inriktning är i stark tillväxt internationellt sett. Bland annat p g a den digitala kulturens framväxt har intresset för bokhistoriska frågor aktualiserats och idag bedrivs bokhistorisk undervisning och forskning på en lång rad universitet och institut världen över. Litteraturvetare, historiker och filologer såväl som jurister, sociologer, samhällsvetare m fl inlemmar i raskt ökande takt bokhistoriska frågor inom sina respektive verksamhetssfärer eftersom insikten om kommunikationsstrukturernas, mediernas och den grafiska teknikens inverkan på snart sagt alla områden som har med mänsklig och samhällelig samverkan att göra har ökat.

ARBETSMARKNAD

Studier i bokhistoria utvecklar din förståelse för samspelet mellan samhällsutveckling, medier och kommunikationsstrukturer både i historien och samtiden. Det ger därmed viktiga insikter i områden som har en avgörande betydelse för hur ett samhälle ser ut vid en given tidpunkt. Kunskaper i bokhistoria stärker beredskapen för analyser av en mängd olika fenomen där kommunikationsstrukturer, kunskapsspridning, kunskapsorganisation, mediestrukturer och grafisk teknik och form spelar in. Inom arkiv-, biblioteks- och museivärlden föreligger det ett stort behov av personer med detta slags kunskap.

Inom journalistiken, förlags- och bokmarknadsvärlden, utbildningssektorn, omvärldsanalysen, grafisk formgivning och många andra områden stärker kunskaper i bokhistoria möjligheterna till ett kvalificerat yrkesutövande. För forskning och undervisning inom humaniora och samhällsvetenskap utgör insikter i bokhistoria en nödvändig förutsättning för en mogen förståelse av hur det mänskliga samhället förändrats i samspel med kommunikationskulturerna.

VAD FÖRVÄNTAS AV DIG SOM KURSDELTAGARE/STUDENT?

Som student vid Lunds universitet och deltagare i våra kurser förväntas du ta dina studier på allvar, engagera dig i kursen och fullfölja hela kursförloppet inklusive examinering. En kurs på 7,5 högskolepoäng motsvarar cirka 200 arbetstimmar. Den tiden bör du vara beredd att lägga ner på dina studier. Därför ber vi alla sökanden att noga överväga det engagemang som krävs för att fullfölja kursen. Om du har frågor kring kurserna är du välkommen att kontakta oss.

LÄNKAR

Bokhistoria, LU: http://www.kultur.lu.se/utbildning/bokhistoria
Bokhistoria på Facebook: https://www.facebook.com/bokhistoria
Nordiskt forum för bokhistoria: http://nffb.wordpress.com/
Institutionen för kulturvetenskaper: http://www.kultur.lu.se/institutionen

KONTAKT

Studievägledare Malin Dormer: Malin.Dormer@kultur.lu.se
Professor Henrik Horstbøll: Henrik.Horstboll@kultur.lu.se

ANMÄLAN

www.antagning.se. Sök på ”bokhistoria”.

Varmt välkommen till studier i bokhistoria vid Lunds universitet!

LUNDS UNIVERSITET

Utgiven av Bokhistoria, Lunds universitet mars 2013. Fotografier och form: © Kristina Lundblad